

Nieuwsbrief 35

Programma najaar 2018

Ons najaarsprogramma is weer gevarieerd en gaat in op actuele en eeuwige thema's. Wij nodigen u van harte uit om te komen en uw vrienden mee te nemen. Mocht u flyers onder bekenden willen verspreiden, dan kunt u die meenemen uit de Riouwstraat. Daar liggen voldoende exemplaren voor u klaar.

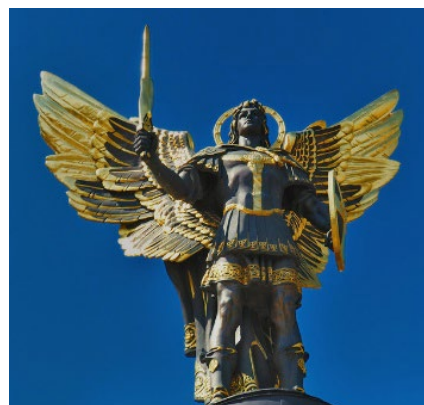
De Michaëlische moed in de muziek

Marc van Delft

Dinsdag 25 september, 20:00 uur

Toegang € 10

Op de vooravond van de Michaëlsdag gaan we ons verdiepen in het thema 'michaëlische moed' in de muziek, zoals dat vooral aanwezig is in de finales van Bruckner-symfonieën. In deze finales drukt zich het ideaal van de michaëlische moed en de inspiratie van de heilige geest uit i.s.m. de Openbaringen. Wanneer men het wijze en liefdevolle in de daad wil brengen, dan wordt men altijd tegengewerkt door de draken, de krachten van het boze. Hierin stand te houden vergt Michaëlische moed. We horen allerlei treffende voorbeelden uit in de muziekliteratuur.

Marc van Delft is componist, pianist en fenomenologisch onderzoeker van muziek.

De 3 kruizen van de dierenriem en de toonsoorten

Marc van Delft

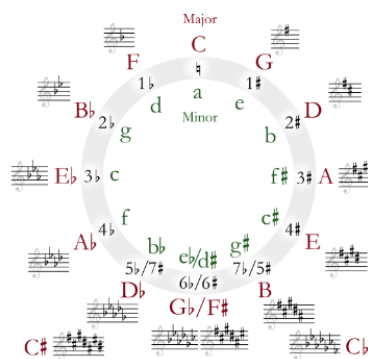
Dinsdag 2 oktober, 20.00 uur

Toegang € 10

Lezing (met treffende CD voorbeelden) over het kardinale, etherische en astrale kruis in relatie met de toonsoorten van de jaarfeesten / seizoenswisselingen.

Het kardinale kruis zijn de majeurtoonsoorten: C (Ram, maart-april, lentebegin, Pasen); A (Kreeft, zomer, juni-juli, Sint Jan); Fis-Ges (Weegschaal, najaar, Michael); Es (Steenbok, winter, Kersttijd, Epifanie).

Het gaat over licht en donker in de muziek, over kruizen en mollen, heroïsch en lyrisch, etc. Deze avond zal echter ook aandacht besteden aan de andere kruizen (en ook aan de mineur-toonsoorten): F-D-B-As = de majeur-toon-soorten die de overgangen naar het volgende jaargetijde uitdrukken (maart, juni, september, december); G-E-Des-Bes = de Dur-toonsoorten die het hoogtepunt van een jaargetijde uitdrukken. (mei, augustus, november, februari). Hierbij kan men vele fraaie muziekvoorbeelden uit de muziekliteratuur beluisteren.

De werking van Blauw - met dia-presentatie

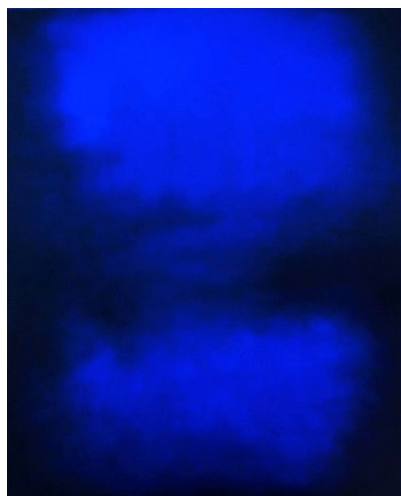
Wil Uitgeest

Donderdag 4 oktober, 20.00 uur

Toegang € 10

In deze voordracht zal nader worden ingegaan op het rijke scala aan uitdrukings-mogelijkheden van de kleur blauw. Door gebruik te maken van Goethes fenomenologische methode zal tenslotte het wezen van de kleur blauw worden omschreven, die zich in al deze verschijningsvormen 'kenbaar maakt'.

Wil Uitgeest is kunstzinnig therapeut, docent en promoveerde met een promotieonderzoek naar de kleur blauw met als titel: Bang voor rood, geel en....blauw? Goethe, Merleau-Ponty en fenomenologisch kleuronderzoek.

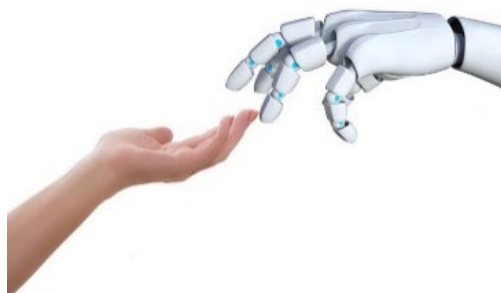
De robot ambitie

Bob Duin

Dinsdag 9 oktober, 20.00 uur

Toegang € 10

Kevin Kelly en Yuval Noah Harari voorzien een wereld die door de technologie wordt gedomineerd en waarin de mens geen rol speelt. In hun visie kunnen alle menselijke vermogens door robots worden nagebootst en daardoor zullen zij onze taken overnemen. Dit scenario wordt door velen als realistisch ervaren en er wordt zelfs met

ambitie aan gewerkt. Waarom is dat zo? Is er een mogelijkheid dat dit realiteit wordt? Het mensbeeld van zowel de ontwikkelaars van de techniek als bij de gebruikers zal hierbij een cruciale rol spelen.

Bob Duin is voormalig docent kunstmatige intelligentie TU Delft.

De robot kan het niets schelen

Arie Bos

Dinsdag 16 oktober, 20.00 uur

Toegang € 10

Stephen Hawking en Elon Musk zijn bezorgd dat robots ooit autonoom zullen zijn en de macht over zullen willen nemen. Hoe autonoom ze ook worden, robots zullen dat nooit doen, want ze zullen nooit de ambities hebben die mensen hebben omdat ze geen gevoelens hebben en die zullen ze ook nooit krijgen. In zijn voordracht zal Arie Bos uitleggen waarom dat zo is. En waarom dat ook betekent dat ze nooit over de menselijke rationaliteit zullen beschikken, hoe vele malen intelligenter dan wij ze ook mogen zijn. *Arie Bos was o.a. huisarts in Amsterdam en auteur van o.a. Mijn brein denkt niet, ik wel.*

Het Palästina-lied en de horizon van de bewustzijnsziel

Taco Sorgdrager

Dinsdag 30 oktober, 20.00 uur

Toegang € 10

Het Palästina-lied is het enige werk van de laat-middeleeuwse Minnesänger Walther von der Vogelweide waarvan behalve de tekst ook de melodie bewaard is gebleven. Het lied, dat mogelijk voor de 5e kruistocht (1217-1221) geschreven is, verhaalt van de aankomst in Palestina (Jeruzalem), “waar God in menselijke gestalte wandelde”. In onze tijd is zo iets als een kruistocht een bedenkelijke onderneming, omdat daarmee vanuit het eigen geloof in wereldlijke zin en met uiterlijk machtsvertoon aanspraak gemaakt wordt op het eigendom van een bepaalde plaats. Eenzelfde mentaliteit spiegelt zich tegenwoordig in nationalistische ‘eigen-volk-eerst’-tendensen, die ook te herkennen zijn in

hardrockversies van het Palästinalied, compleet met podiumpresentaties die in de duistere Game of Thrones-TVserie niet misstaan zouden hebben. Zulke ontwaarding van het Palästinalied vragen vanuit een modern spiritueel perspectief om een tegenwicht dat een nieuwe verbinding schept met wat er in dit prachtige lied verborgen ligt als algemeen menselijke geestelijke inhoud. Daarnaast gaan we op zoek vanuit muzikaal en antroposofisch perspectief, waarbij we het lied

natuurlijk ook, en op speciale wijze, samen zullen zingen. Onderdeel daarvan is de metamorfose van de 1e tekststrophe naar een mantrische spreuk, die van de uiterlijke usurpatorische kruistocht naar Jeruzalem een innerlijke vreedzame reis maakt naar de bron van het goddelijke, die voor ieder mens gelijkwaardig beschikbaar is vanuit het meditatieve bewustzijn. Kom daarom meedoen, want je zult daadwerkelijk bijdragen aan het herstellen van dit stukje cultureel erfgoed en menselijke waardigheid. Muzikale ervaring is handig, maar niet perse vereist.

Taco Sorgdrager is koordirigent, componist, schrijver, verteller en meer.

Karma, reïncarnatie en Christuswerking in deze tijd

Rob Gruben

6 november 2018, 20.00 uur

Toegang € 10

Karma en reïncarnatie zijn de twee hoofdthema's wanneer iemand zich met geesteswetenschap gaat bezighouden. Deze thema's zijn dermate veelomvattend, dat zonder hogere hulp de mens al snel de moed zou kunnen opgeven om er de wetmatigheden achter te willen ontdekken. Daarom komt de spiritueel strevende mens vanuit de goddelijke hiërarchieën hulp en inzicht tegemoet. Christus als heer van het karma is het baken waarnaar de mens altijd kan uitzien als hem persoonlijke karmische aspecten duidelijk worden waarvan hij maar nauwelijks durft te denken dat hij ze op de juiste wijze in zijn leven kan integreren. Met de hulp van Christus als heer van het karma verkrijgt de mens een middel om grip en inzicht te krijgen op zijn soms weerbarstige aardse bestaan. Steeds zijn bij dit proces echter ook de tegenmachten betrokken, die de mens ogenschijnlijk veel makkelijkere gereedschappen aanbieden om tot oplossing van karmische kwesties te komen. In zijn voordracht zal Rob Gruben dit proces met heel concrete voorbeelden toelichten. Daarbij zal blijken dat met iedere incarnatie die de mens doormaakt, zijn leven meer verknoopt wordt met dat van de medemens en daardoor ook steeds meer gezamenlijk karma zal moeten worden doorgemaakt. Een weg dus van persoonlijk karma, via mensheidskarma naar kosmisch karma. Alleen al het inzicht dat de tegenmachten deze ontwikkeling trachten te dwarsbomen, bijvoorbeeld door de aanzet tot gebruik van alcohol, kan de mens de kracht geven de soms zware lotsbestemming op de juiste wijze te aanvaarden en doorlopen.

Rob Gruben is ondernemer en doet al meer dan 20 jaar geesteswetenschappelijk onderzoek, voor hem een rijke bron van esoterische inzichten.

De beeldentaal van het Sinterklaasfeest

Pieter van der Ree

Donderdag 15 november, 20.00 uur

Toegang € 10

Het Sinterklaasfeest was en is een van de meest geliefde Nederlandse jaarfeesten. De laatste jaren

staat het echter onder druk door de, vaak heftig gevoerde, 'Zwarte Pieten-discussie'. Is Zwarte Piet nou een racistisch overblijfsel uit ons koloniale verleden en moet hij daarom zo snel mogelijk worden afgeschaft, of heeft hij daar niets mee te maken? Deze discussie wordt vaak zo fanatiek gevoerd, dat ze het onbevangen plezier rond het kinderfeest en de diepere betekenis ervan dreigt te overschaduwen.

Dat roept de vraag op wat de betekenis van dit feest eigenlijk is en waar zijn raadselachtige beelden, zoals een bisschop die te paard over daken rijdt, eigenlijk vandaan komen? Wanneer je op zoek gaat naar de oorsprong van het feest, dan blijken de voorstellingen en gebruiken ervan buitengewoon beweeglijk te zijn en door de tijd heen sterk te veranderen.

Zo stamt de Amerikaanse kerstman, Santa Claus, van onze eigen Sinterklaas af en wordt Sinterklaas in Midden-Europa door duivelse 'Krampussen' begeleid. De beelden van het Sinterklaasfeest blijken een soort collectieve 'imaginaties' te zijn die sterk tijd- en cultuurgebonden zijn. In deze beelden drukt zich echter een dieper beleven uit van de werkzaamheid van de nacht, met name in de wintertijd, zoals deze ook door Rudolf Steiner in de antroposofie beschreven wordt.

Naast een inleiding met beelden over de achtergronden en de diepere betekenis van het sinterklaasfeest, zal er gelegenheid zijn voor een gesprek over de omgang met de Zwarte Pieten-discussie.

Pieter van der Ree (1958) is architect, bijzonder hoogleraar aan de Alanus Hochschule en auteur van meerdere boeken waaronder 'Sinterklaas en het geheim van de nacht'. Dit boekje zal op de avond zelf verkrijgbaar zijn.

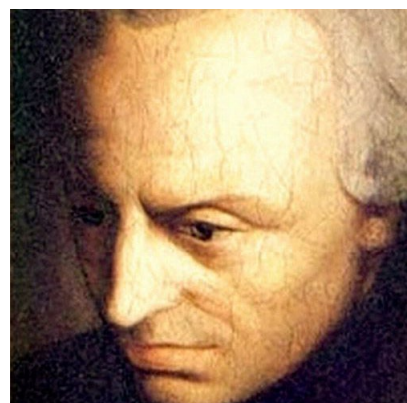
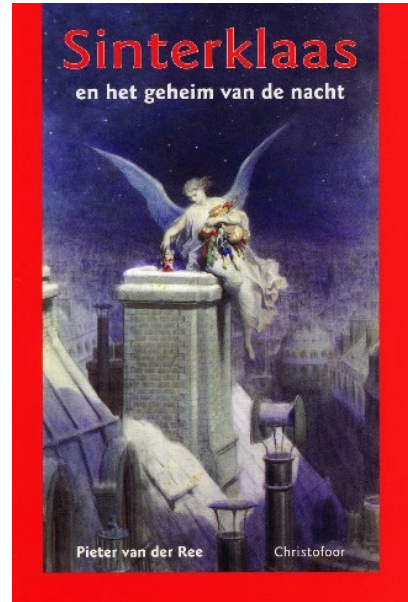
Licht op de Verlichting – de uitgangspunten van het Verlichtingsdenken

Sebastiaan de Vries

Dinsdag 20 november, 20.00 uur

Toegang € 10

De culturele en filosofische stroming van de Verlichting bloeide in de 18e eeuw, werd verder uitgewerkt in de 19e eeuw en werkt sterk door in onze tijd – ook op gebieden waar we het niet zouden verwachten. Wat waren de visies van de verlichting op de mens en de wereld? We gaan deze avond in op de filosofische uitgangspunten van het verlichtingsdenken en we bespreken daarbij essenties van het denken van Kant. We kunnen dan ook de vraag stellen of de stroming van de

Verlichting, met al het licht van de rede, niet in bepaalde zin juist een verduistering betekende.

Sebastiaan de Vries is filosoof en verbonden aan de Vrijeschool Pabo.

De grondsteen van de antroposofische vereniging: hoe leg je die in je hart en activeer je die?

Mario en Marleen Matthijsen

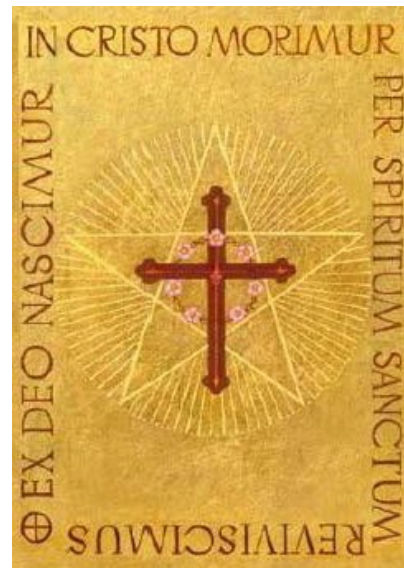
Dinsdag 27 november en 4 december, 20.00 uur

Toegang € 10 per avond

Op 25 december 1923 gaf Rudolf Steiner de Grondsteen en de Grondsteenspreuk aan de Antroposofische Vereniging. Het is een proces dat de mens in zijn totale wezen aanspreekt en oproept tot oefeningen om waarlijk mens te worden. Mario zal over de Grondsteen en de Grondsteenspreuk spreken en met Marleen zal met hulp van euritmie geprobeerd worden de Grondsteen bij ons tot leven te brengen tot in ons hart. Zo kan de betekenis dieper doordringen, en kan de Grondsteen in je gaan werken, voor jezelf en voor je omgeving. De avonden kunnen zowel gevolgd worden door mensen die nog weinig van de Grondsteen en Grondsteenspreuk weten als mensen die het al kennen, maar graag een verdieping willen.

Mario Matthijsen is natuurkundige en bestudeert al vele jaren antroposofie.

Marleen is euritmiste.

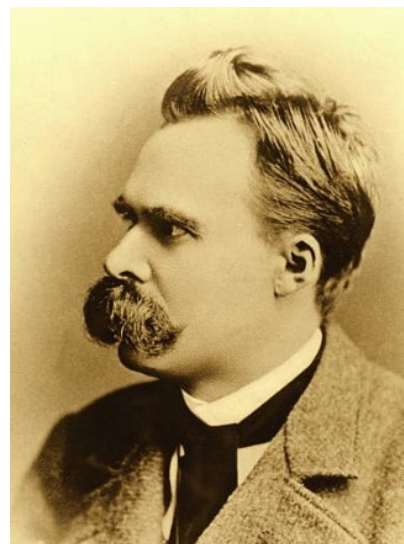
Friedrich Nietzsche – de filosoof met de snor

Sebastiaan de Vries

Dinsdag 11 december, 20.00 uur

Toegang € 10

Tijdens deze avond krijgt u een diepgaande inleiding in het leven en werk van Friedrich Nietzsche (1844-1900), die ook wel de Filosoof met de hamer wordt genoemd (maar waarom eigenlijk?). Wat waren voor hem de inspiratiebronnen voor het denken? Nietzsche's leven kende meerdere tragedies evenals de tijd waarin hij leefde die hij als een seismograaf waarnam en scherp bekritiseerde. Hij begreep dat bepaalde ontwikkelingen in de 19e eeuw zouden leiden naar een catastrofe – inzichten om waanzinnig van te worden.

Wat is de zin van ons bestaan op aarde; 6 avonden over

Grondbegrippen Antroposofie

Peter Tromp

Vrijdagavonden 19 oktober, 23 november, 21 december, 8 februari, 8 maart en 12 april; 20.00 uur.

Toegang € 10 per keer. Korting 35% voor gehele cursus.

Peter Tromp bestudeert de antroposofie al heel lang en heel grondig. Graag vertelt hij over het ontstaan en de toekomst van de aarde en de mens. Op 19 okt: Wat is, doet de mens op aarde als vierde natuurrijk tussen de drie andere rijken van de dieren, planten, mineralen. Hoe is zijn gang tussen geboorte en dood en tussen dood en nieuwe geboorte. 23 nov: De herkomst van de mens en een blik op de toekomst. 21 dec: De ontwikkeling van de aarde eerst als groot geheel. 8 febr: De tijd na de ondergang van Atlantis met de cultuurperioden. 8 mrt: Het belang van de komst van Christus op aarde. 12 apr: Het belang van de aartsengel Michael in deze tijd. Indien er voldoende belangstelling is, wil Peter een leesgroep starten en beginnen met één van de eerste boeken van Steiner: Theosofie.

Algemene Informatie

Alle activiteiten vinden plaats in het Elisabeth Vreedehuis, Riouwstraat 1, Den Haag. Aanmelden via info@antroposofie-den Haag.nl

Een Vriendenpas kost € 50 voor het najaar 2018 en is aan te vragen via [het formulier op de website](#) of telefonisch via 06-53271035. Hiermee heeft u toegang tot alle voordrachten, met uitzondering van cursussen.

Houders van een Ooievaarspas en studenten kunnen 50% reductie krijgen op alle activiteiten, tenzij anders aangegeven.

[bezoek de website](#) | [direct naar onze agenda](#)
[deze nieuwsbrief doorsturen naar een vriend](#)

Copyright © 2018 Studiecentrum voor Anthroposofie, All rights reserved.

[abonneren](#) | [uitschrijven](#) | [uw gegevens aanpassen](#)